

Nr 2.

Ankom till Riksdagens kansli den 7 mars 1911 kl. 4 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 2 med anledning af herr Lindleys motion nr 190 angående afskaffande af till sjömanshusen utgående hyresafgifter m. m.

Uti en inom Andra kammaren af herr *Lindley* väckt och till utskottet för behandling hänvisad motion nr 190 hemställer motionären, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida de nu till sjömanshusen utgående s. k. hyresafgifterna kunna afskaffas, eller ock, därest detta ej kan bifallas, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till inrättandet af en till sjömanshusen auknuten maritim arbetsförmedling samt utredning och förslag till en för sjöfolket afsedd arbetslöshetsförsäkringskassa».

Till stöd för denna sin hemställan anför motionären, dels huru sjöfolkets nu obligatoriska afgift till sjömanshusen, som afsetts till understöd för sjuka eller ålderdomssvaga sjömän eller till pensioner åt deras efterlevande änkor och barn, användas till oproportionerlig förmån för vissa grupper inom sjömanskåren, dels huru den sedan ålder sjömanshusen åliggande arbetsförmedlingen vanskötes och dels huru arbetslösheten bland sjömän är beroende af helt andra orsaker än de som beröra öfriga arbetaregrupper, hvarjämte densamma äfven kan anses hafva en mera vidtgående inverkan på sjöfolket än på andra yrkesarbetare.

Bihang till Riksd. prot. 1911. 9 Saml. 2 Afd. 2 Band. 3 Ser. 2 Häft. (Nr 2). 1

Utskottets
yttrande.

Hvad först gäller frågan om hyresafgifternas afskaffande, vill utskottet framhålla, att dessa äro fastställda genom kungl. förordning till 2 procent för befälhafvare, 1½ procent för styrmän och maskinister och 1 procent för öfrigt sjöfolk.

De af Kungl. Maj:t den 15 oktober 1897 tillsatta kommitterade, som fått sig uppdraget att bland annat omarbete hithörande förordning, hafva den 18 maj 1907 aflämnat sitt betänkande med förslag till förordning angående sjömanshusen i riket samt besättnings å fartyg på- och afmönstring m. m.

I detta betänkande hafva kommitterade äfven upptagit frågan om hyresafgifterna samt föreslagit en utjämning af dessas storlek så, att befälhafvare, styrman och maskinist skola erlägga 1½ procent samt hvar och en af den öfriga besättningen 1 procent af deras under tiden från påmönstringsdagen förtjänta lön eller hyra.

Öfver berörda kommittébetänkande har kungl. kommerskollegium i slutet af föregående år till Konungen afgifvit infordradt yttrande. Däri säger kollegium bland annat: »Frågan om skyldighet att erlägga hyresafgift har sedan lång tid tillbaka varit föremål för mycket stridiga meningar och hafva förslag om ändring i ett eller annat hänseende af bestämmelserna härom tid efter annan varit å bane. Närmare redogörelse för hvad tidigare härutinnan förekommit återfinnes i arbetareförsäkringskommitténs den 5 december 1888 afgifna betänkande, hvar- öfver kollegium den 22 december 1892 yttrat sig. Från en del håll har tillförne liksom ock i några af de nu afgifna yttrandena rent af gjorts gällande, att hyresafgifterna borde helt och hållet upphöra att utgå. Kollegium anser en sådan åtgärd allra minst för närvarande böra vidtagas, då frågan om ett mera definitivt ordnande af sjöfolkets pensionsförhållanden nu blifvit för en tid framåt undanskjuten.»

Det framgår häraf att det spörsmål, öfver hvilket motionären genom sin hemställan i första punkten velat åstadkomma utredning, redan är föremål för sådan och för närvarande ligger under Kungl. Maj:ts pröfning, hvarför utskottet utan att ingå på en realgranskning ansett sig ej böra tillstyrka bifall till motionärens yrkande i denna del.

Hvad åter beträffar motionärens hemställan i andra punkten rörande en till sjömanshusen anknuten maritim arbetsförmedling, vill utskottet framhålla, att den af motionären påvisade sjömanshusen af ålder tillkommande skyldigheten att förmedla platser bibehållits i kommitterades ofvan berörda utlåtande. Enligt förslaget § 11 mom. k., tillhör det sjömanshusombudsmannen »att föra förteckning öfver sjöfolk af olika grader, som anmäla sig till erhållande af sjötjänst, samt meddela

fartygsredare och befälhafvare, som önska förhyra sjöfolk, anvisning å tjänstsökande jämte de upplysningar angående deras föregående tjänstgöring, som äro att tillgå vid sjömanshuset».

Det torde svårigen kunna förnekas att, så som denna sjömanshusombudsmanen åliggande skyldighet hittills tillämpats, effektiviteten och nyttan för vederbörande varit ringa, hvarjämte verkligt missbruk äfven kunnat i vissa fall påvisas. Så framhåller motionären bland annat, att detta åliggande vanligen öfverlämnats till någon underordnad vaktmästare, som ibland bedref denna verksamhet som affär, ehuru det af förordningen torde framgå att afsikten vid densammas utfärdande varit att själfva tjänsteanskaffningen skulle från sjömanshusombudsmannens sida skötas utan direkt kostnad för kontrahenterna.

Emellertid kunna sjömanshusen alltjämt anses vara organ, lämpade att förmedla en dylik verksamhet på grund af den dem åliggande skyldigheten att föra förteckning öfver inskrifna sjömän, och emedan dessa både för lyftande af intjänt hyra och af vana inställa sig vid sjömanshusen.

För vinnande af största effektivitet bör emellertid en samverkan mellan rikets samtliga sjömanshus äga rum, så att till alla lämnas regelbundna meddelanden om platstillgång och platssökande. Anställningarna inom sjömansyrket afse nämligen i de flesta fall en så pass lång tidsperiod, att det kan förutsättas, att den platssökande gärna skulle begifva sig från en ort till en annan, om han hade garanti att där kunna omedelbart inmönstra. För en rätt organisation och skötsel af denna verksamhet skulle det enligt utskottets mening vara nödigt, att den af staten tillsatte arbetsförmedlingsinspektören finge i uppdrag, att dels tillhandagå med upplysningar och råd vid en sådan organisation inom sjömanshusen, och dels efter genomförandet öfver verksamheten utöfva liknande tillsyn som vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, hvarigenom äfven ett samarbete mellan dessa senare och sjömanshusen kunde i berörda hänseende åvägbringas. Den platsförmedling, som på detta sätt skulle handhafvas af sjömanshusombudsmännen, bör enligt utskottets mening, i likhet med hvad som äger rum vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, ombesörjas afgiftsfritt.

Till stöd för den mening utskottet här framhållit anföres följande uttalande af kungl. kommerskollegium i dess ofvan åberopade yttrande: »tvifvelsutan hafva sjömanshusen eller måhända rättare den vid dem anställda personalen redan hittills inlagt ej ringa förtjänster såsom förmedlare mellan arbetsgifvare och arbetstagare inom hithörande område, men är dock att märka, att åtminstone i många fall någon, om ock

jämförelsevis obetydlig, ersättning härför betingats. Å andra sidan torde ej kunna bestridas, att den från sjömanshusen utgående verksamheten på sagda område varit i stort sedt tämligen planlös. Kollegium föreställer sig, att ett vida bättre resultat skall kunna uppnås, därest samarbete anordnas mellan sjömanshusen inbördes och verksamheten i en eller annan form anknytes till den öfriga offentliga arbetsförmedlingen i riket», samt vidare: »sedan numera en särskild arbetsförmedlingsinspektör blifvit tillsatt, har denne själfallet att ägna sin uppmärksamhet åt dessa förhållanden och föreslå å sjömanshusens verksamhet å detta område de åtgärder till främjande af förevarande slags arbetsförmedling, som kunna finnas tjänliga.»

Slutligen berör motionären i sin hemställen en för sjöfolket afsedd arbetslöshetsförsäkringskassa. För en sådan kassas ekonomiska existens torde som regel böra förutsättas en anslutning från ett flertal yrkesområden med af hvarandra oberoende verksamhet, hvars fluktuationer kunna förutsättas inträffa på olika tider. Emellertid måste erkännas, att sjöfolket i flera afseenden intaga en särställning i jämförelse med öfriga yrkesarbetare. Så måste förutsättas, att sättet för deras anställande och yrkets utöfvande måste förorsaka dem momentant återkommande arbetslöshet, medan deras yrke med därpå föranledd årslång vistelse på sjön göra dem obekanta med förhållandena på land och försvårar deras möjligheter till anskaffande af tillfälligt arbete under tidsperioder mellan afmönstring och möjlig ny inmönstring, perioder, som dels kunna bero af allmänna fraktförhållanden, dels af vårt klimats växlingar. Sjöfolket torde äfven mer än andra yrkesarbetare vara utsatta för dylika ofta påkommande kortare perioder af oförvålad arbetslöshet, hvarför fog synes föreligga för ett ordnande af arbetslöshetsförsäkring för deras vidkommande före öfriga yrkesarbetare.

I sjömanshusen inskrifna sjömän tillkommer under vissa förhållanden redan nu ett årligt mindre understöd, och i förut omnämnda kommitterades förslag till ny förordning säges därom i § 18: »har sjöman, som inskrifvits — — under anställning å svenskt handelsfartyg ådragit sig sådan kroppsskada eller sjuklighet eller ock iråkat den åldersbräcklighet, att han ej vidare kan göra sjötjänst, och är han i torftiga omständigheter, vare han berättigad att från det sjömanshus han tillhör erhålla ett efter hans nödtorft och sjömanshusets tillgångar lämpadt årligt understöd.»

Motionären har framhållit, huru oproportionerligt stor del af det understöd, som från sjömanshusen på detta sätt utlämnas, tilldelas befälhafvarne och deras efterlevande, ett förhållande, som äfven påpekas

af den kungl. kommitté, som haft att utreda frågan om sjöfolkets pensionering. Äfven kommerskollegium anför härom i sitt förut åberopade yttrande följande, som bestyrker motionärens påstående, »att befälhafvareklassen, långt ifrån att stå tillbaka vid understödsutdelningen, tvärtom kan anses hafva åtminstone hittills i oproportionerligt hög grad därvid blifvit tillgodosedd».

Genom erläggande af den förut omnämnda hyresafgiften och det som konsekvens däraf följande understöd, som af sjömanshusen utbetalas under angifna förhållanden, hafva myndigheterna redan sedan lång tid tillbaka sökt genom själfhjälps från sjömännen i vissa fall ordna för deras framtid, hvarvid understöd lämnats af staten genom bidrag till sjömanshusen.

Man torde vara berättigad antaga, att, efter de uttalanden som gjorts från olika kommittéer och ämbetsverk, fördelningen af understöd från sjömanshusen komma att för framtiden bättre afvägas med hänsyn till proportionen af de hyresafgifter, som erläggas af de olika kategorier, som understödstagarna representera. Därvid kommer den nu af sjöfolket erlagda hyresafgiften att fullt motsvaras af åtnjutens förmån, i det enligt kommerskollegii uppgifter understöden år 1908 tillhoppa uppgingo till i rundt tal 238,000 kronor, medan hyresafgifterna samma år belöpte sig till sammanlagdt omkring 124,000 kronor. Det framgår häraf att, om en arbetslöshetsförsäkringskassa för sjöfolk skulle ordnas, densamma kräfver ökade afgifter från sjöfolkets sida, något som motionären äfven beaktat, då han säger, att sjöfolket säkerligen icke skulle hafva något emot att öka den nu obligatoriskt utgående procenten till sjömanshusen, om de härigenom kunde garanteras ett säkert stöd vid eventuellt inträffad arbetslöshet.

Grunden för en sjöfolkets själfhjälpsverksamhet är som förut anförts redan lagd, och mycket talar för ett fortsatt byggande på denna grund.

Yrkets beskaffenhet och den däraf kanske beroende allmänna karaktären hos sjöfolket synes kräfva, att afgifter för ett dylikt ändamål blifva obligatoriska. Det torde äfven vara själfallet att, om en dylik försäkringskassa skulle anordnas och förvaltas af sjömanshusen, denna kassas räkenskaper skulle föras skilda från sjömanshusens öfriga räkenskaper. Utskottet håller före, att en dylik kassa skulle vara till verkligt gagn och att den bör kunna till viss del bildas genom ökning af hyresafgifterna. De understöd, som från denna kassa skulle utgifvas, böra då endast tillfalla sjömän, som iråkat oförvållad arbetslöshet, hvarjämte viss maximitid för dylikt understöds åtnjutande bör fastställas. Såväl hyres-

afgifternas ökade belopp som normerna för understödets utdelande torde lämpligen kunna ingå i respektive paragrafer i blifvande förordning om sjömanshusen.

Utskottet får på grund af hvad sålunda anförts hemställa,

att Andra kammaren, med afslag af hvad motionären i föreliggande motion hemställt rörande afskaffande af de nu till sjömanshusen utgående s. k. hyresafgifterna, för sin del ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och, därest denna därtill föranleder, om förslag

dels till inrättandet af en till sjömanshusen anknuten maritim arbetsförmedling, och

dels till en för sjöfolket afsedd arbetslöshetsförsäkringskassa.

Stockholm den 7 mars 1911.

På utskottets vägnar:

TH. FÜRST.

Herrar *Räf* och *Fleetwood* hafva anhållit få antecknadt, att de ej deltagit i detta ärendes behandling.
